

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ ВЪРХУ НЯКОИ ОБРАЗИ ОТ х. РАДОНОВИЯ РОД, КОИТО ДА ПОСЛУЖАТ ЗА СЪСТАВЯНЕ НА РОДОВА ЛЕТОПИСНА КНИГА

Няма нищо по-ценно от една родова летописна книга. Тя не струва много, трябва само да се поддържа редовно, да се записват всички моменти от живота на семейството - на човека.

Така поколенията ще могат да надникнат в миналото на своите прародители. Няма човек, който да не се интересува от произхода си, затова описанията на случаи и събития трябва да бъдат точни, логични и най-вече обективни.

ПРЕДГОВОР

Пишещият тези редове е потомък от пето поколение по линията КИРЯН - ИВАН - РАДОН.

Случките и събитията, които описвам за първо, второ и трето поколение съм получил от баба ми Варвара, съпруга на х. Иван и Георги и Костадин от четвърто поколение по линията Драгосин - Иван.

За съжаление, данните са много оскъдни за да задоволят любопитството на всички членове от рода.

Имахме потомци от четвърто поколение със средно и висше образование, но никой от тях не се е заел да събере и систематизира случки й- събития от рода, което да тях е било много по лесно. Само чичо Костадин, по прякор "Брадата" се е потрудил и изготвил родословно дърво, което макар и незавършено, . можа да се ползва.

Необходимо е било и малко обяснение по схемата, тъй като има потомци, които са изчезнали или изселени от Банско, връзката с които е напълно прекъсната. Липсват данни за къщите на второ и трето поколение, както и имената и фамилиите на съпругите, с които са се свързали.

Вярвам, че ще се съгласите с мен, че за да се възстанови един такъв летопис са необходими много данни, които да дадат пълна представа за времето и хората, живели през онази, бих казал, тъмна епоха.

Аз нямам претенциите на някакъв изследовател, но излагам тук онова, което моето любопитство е могло да се задоволи, без да съм предполагал, че това ще стане нужда да го разказвам на потомци от моето и следващите поколения.

Не съм имал за цел да романизирам някои образи и събития, а ги предавам така, както ми са обяснени и както аз съм ги разбрал и запомнил от преди четиридесет - петдесет години.

Тук бих отправил молба към всички членове от пето поколение, тъй като от четвърто поколение няма нито един жив, ако знаят нещо допълнително към настоящето, така и към другите клонове на родословното дърво, за което много малко е казано, да го дадат и при- ложат към настоящето.

Също така отправям призив към шесто и седмо поколение, които да продължат родословното дърво с повече биографични бележки за всички членове от пето и шесто поколение. Така ще може да бъде задоволено

любопитството на бъдещите поколения от х. Радоновия род.

От един документ-пълномощно, дадено на Иван х. Радонов от баща му Бильо, заключаваме, че Бильо е бил баща на Иван х. Радонов и син на х. Радон, от името на когото се формира нашето фамилно име.

Бащата Бильо е имал търговски кантори във Виена, Цариград и Солун в съдружие с някакъв богат турски бей. Изглежда, че бащата Бильо е бил вече достатъчно остарял, за да даде пълномощно на сина си да го представлява. Други данни за родоначалниците -х. РАДОН и Бильо - нямаме.

Ние ще започнем от ИВАН БИЛЬОВ х. РАДОНОВ

ИВАН БИЛЬОВ х. РАДОНОВ

Роден приблизително около 1770 г. той е бил грамотен за времето си човек. Заедно със своя баща е участвувал в кервани със стоки за Цариград, Солун и Виена. По късно, когато бащата е вече остарял, той поема изцяло работата му, за което свидетелствува даденото му пълномощно. Със своята пословична честност спечелил доверието на башиния съдружник - бея, който изкупувал памук за търговия. Този бей снабдил нашият дядо Иван със султанско тескере (паспорт) за пътуване по цялата Турска империя безпрепятствено.

Произведеният памук бил свързан на бали и товарен на коне. Такъв един керван, сформиран до два пъти в годината, потеглял за Виена, тогавашна столица на Австро- Унгарската империя.

Такова едно пътуване, което е било последно, е извършено около 1812 г. , като със себе си взел и четиримата си сина, били тогава момчета между 15 и 20 години. Разстоянието от Серес, където са товарили памука до Виена, където са го продавали, с кервана се вземало за около един месец.

Когато стигнали Австро-Унгарската граница, не били пуснати да минат поради Наполеоновата война и размирици в Хърватско, Босна и Херцеговина. По тази причина кервана не е можал да влезне във Виена.

Старият дядо Иван решил да наеме за стоката си склад (някъде наблизко до Белград) и да почака до като се разреши преминаването. През това време започнали - той и синовете - да работят като наемни работници за да преживеят. Някои от синовете му започнали и да странствуват.

ТОДОР ИВАН х. РАДОНОВ (от второ поколение)

е роден около 1799 г. Той се е отличавал с голяма любознателност по отношение на техническите достижения по това време. Особено много го интересувало текстилната промишленост, която по това време във Виена е била на сравнително високо ниво. От там са донасяни най-фините платове и особено вълнените бечки шамии, с които са се редили най- богатите жени. И така нашият дядо Тодор разглежда с най-голяма подробност и интерес дараците за вълна и памук. Като се има предвид тогавашната слаба грамотност и липса на всякаква литература по тези въпроси, той е можал да вземе някакви бележки и най-вече да запамети и по късно е можал да направи собственоръчно няколко дарака. Едни продал в Серес и Драма, а два монтирал в собствената си даракчийница, работили до към 1920 г., приети от неговите братя и

племенници.

Интересно е да се отбележи, че за направата на зъбите на дараците, които са наредени на кожени ленти е направил машина-автомат, по сложна от самия дарак. Тази машина представляваше интересен археологически експонат, но злополучния пожар от 1936 г. я унищожи.

Друга насока, в която дядо Тодор е проявил голям интерес са часовниците по черковните кули, които тогава е имало по Чехия, Моравия и Германските графства. По какъв начин е вземал размерите на всички части от часовника не е известно. Но не е имал и работни чертежи, каквито сега има и за най-дребните части, следователно е ясно, че повечето е запаметявано.

Работилницата в която е работил и творил се намирал зад основното училище, близо до бившата къща на Отец Паисий. Тя представляваше едноетажна постройка от камъни с размери: дълга около 20 метра и широка 7 метра. В южния край бяха монтирани дараците, в северния - ковачницата, а в средата - железарския струг. Този струг, макар че го наричаме железарски, беше с дървен станок. Супорта за надлъжно и напречно подаване на ножа беше железен, донесен от Виена. Шпиндела също донесен от Виена, а монтажа извършен на дървен станок от дядо Тодор. Макар и съвсем примитивен този струг все пак вършил и то добра работа почти до 9. IX. 1944 г. Сега този струг се намира в работилницата на Борис Лазаров х. Радонов от петото поколение. Този струг е бил най-важната машина за изработването на частите за дараци и часовници. Тук трябва да отбележа, че за изработването на една част от дарак или часовник най-напред е била правена от дърво, а след това се е пристъпвало към изработването ѝ от желязо. Имаше запазени няколко връзки със зъбни колела дървени, които изгоряха при злополучния пожар.

Както казах вече, постройката на работилницата беше едноетажна, работните помещения бяха високи 2 метра и четиридесет сантиметра, прозорци малки - 100 на 80 см. с железни решетки. При това тези на механичната работилница бяха замазани стъклата с матова боя, за да не се вижда какво вътре се прави. Много хора са били убедени, че вътре наред с машините се правят и пари, но такова производство там не е имало. Правени са много внезапни проверки от властта за тази цел. Пари са правили някои членове от х. Радоновия род, но не в тази работилница, а по домовете си.

Към образа на дядо Тодор трябва да разкажа за един епизод, който до известна степен определя неговия характер - горд, честен, изпълнителен.

Известно е от историята на Банско за начина по който е изградена черквата "св. Троица" и камбанарията (кулата) към нея, за неколkokратното облагане на банскалиците с труд, материали и пари, които все не достигали за завършването на този колосален паметник. В строителния комитет по изграждането е членувал и дядо Тодор. По негово указание е изградена кабината за часовника на кулата, с четири отвора за циферблата на часовника.

Строителният комитет сключил един вид договор с дядо Тодор за изработването на часовника и монтирането му за 120 турски лири, като бил определен и срок.

Ентузиазизиран от общия стремеж по изграждането на кулата (като се знае, че тя е построена по-късно от черквата - 1850 г.) и която е била най-високата постройка не само в Банско, но и в цялата околия, този дядо Тодор работил

денонощно и изработил часовника предсрочно. Строителният комитет си направил някаква сметка и доказал, че за часовника са определили висока цена, за това решили да намалят цената от 120 на 80 турски лири, пък нали и без това няма кой друг да купи този часовник.

Обаче дядо Тодор отказал да го даде за тези цена. Стоял този часовник известно време в работилницата готов сглобен и междуременно се намерил купувач. Отнесен бил на някаква кула към Светогорския манастир. Така Банската кула останала без часовник, а дядо Тодор вместо 120, получил за него 150 турски лири.

Отново се заел строителния комитет да преговаря за направата на нов часовник. Сега вече дядо Тодор се съгласил да направи друг часовник и то без пари - подарък на черквата, но вече с два циферблата. Напразни били всички увещания и молби на строителния комитет да бъде с четири циферблата. Неговият категоричен отговор бил: “Нека зоят тези две дупки на кулата и да напомнят за погазена честна дума”.

Къщата, която е съградил и живял дядо Тодор се намира, срещу източната врата на черквата “св. Троица”, останала в наследство на братовия му син Димитър от трето поколение, а той от своя страна оставил на син си Георги - от четвърто поколение. Впоследствие е продадена на хора от с. Елешница, заселили се в Банско. В момента се реставрира от Комитета по паметниците на културата.

За съжаление дядо Тодор е останал бездетен, като по-късно се е принудил да вземе при себе си най-малкия от синовете на брат си Драгосин - Димитър.

Работилницата, обаче, поделя между двамата си братя - Кириян и Драгосин, които са работили при него като майстори. Кириян от своя страна предава своя дял на х. Иван - от трето поколение, а последния от своя страна - на сина ся Радон - четвърто поколение.

Драгосин предава своя дял по равно на синовете си - Иван и Димитър - от трето поколение. Иван предава на син си Георги - от четвърто поколение, а Димитър -на син си Лазар - от четвърто поколение. Така работилницата се разделя на три части, като две части са даракчийници и една е железаро-дърводелска. В този й вид бива заварена от стихийния пожар през 1936 г. и унищожена напълно. Новият регулационен план на пострадалия квартал напълно заличи и последните следи от това интересно за времето си техническо заведение

Да се върнем пак при родоначалника ИВАН БИЛЪОВ х. РАДООНОВ

Колко време е чакал да настъпи примирие и стане възможно преминаването на кервана- не е известно, но изглежда да е било доста дълго - около две години. Памука, който е бил складиран в някакви влажни помещения бил мухлясал и изгнил. От това, как ще понесе тази загуба и какво ще каже на бея дядо Иван получава удар и умира далеч от родно Банско. Така синовете му повторно се пръскат по печалби из разни страни по Европа. Тодор заедно с Драгосин продължил изследванията си по дараци и часовници, закупуване на някои инструменти за бъдещата му работилница и се завръща в Банско след около 6-7 год.

Минка се завръща бързо в Банско, като започва да се занимава със

земеделие и скотовъдство.

Кириян, който е фактически първородният син на дядо Иван, роден около 1795 г. е преминал в Италия, където усвоява изработването на оръжия. След престояване от около 8 - 10 години, спечелва любовта на една италианка от румънски произход. С тази жена той пристига в Банско. Какви са били тогава религиозните догми и църковни канони, но този брак не е бил одобрен, защото булката е била бременна. Дълго време на това семейство е гледано от страна на черквата и народа като неморално. Но задружния живот на двамата млади, изпълнен в труд и разбирателство постепенно изтласкал зломислията.

Тази жена, наричана Елена, се оказала грамотна и много по-културна от най- изтъкнатите жени в Банско. Така, тя знаела да тъче много по-красиви и по-фини черги. Знаела да плете различни плетки, докато жените в Банско знаели да плетат само чорапна плетка. Имала е известни познания в медицината, билколечението, загревките, компресите и др. Била е изрядна, възискателна към подредбата в къщата. Много жени са се срамували от нея. Но големият ѝ син Никола (Конде) е бил много способно момче. В много случаи е превъзхождал дядо Тодор в умение, сръчност и изобретателност. Той е бил пръв помощник на дядо Тодор в изработването на дараците. Особено се е отличил в усъвършенстването на машината-автомат за направа зъбите на дараците. Бил е незаменим майстор по направа на наливни колела със съответните зъбни предавки за чаркове, дараци и мелници. Нуждата от такива двигатели по това време е била извънредно голяма. Това е времето, когато парната машина не е била позната в нашия край, а моторите с вътрешно горене още не са били открити. Следователно водната сила е била единствения енергиен източник.

Като се има предвид, че не само изработването на колелата е било най-важното, но е трябвало да се избере подходящо място, където да се построи яза, за да се получи необходимия пад и съответно необходимата мощност. Всички тези познания са били събрани в нашия дядо Никола (Конде). В районите на Неврокоп, Драма и Серес, където условията за изграждане на такива силови инсталации са били подходящи той е работил без да се връща в Банско с години или е идвал да направи някоя сложна част в работилницата и пак е за- минавал. Обаче в периода на този гурбет той усвоил един голям порок - той се пропилил до такава степен, че съвсем млад още - около 40-45 годишен е бил вече пълен алкохолик. Той е работил само за пиене. Работил на тези, които му давали повече пиене.

Със себе си е имал антураж от 3-4 души също такива пияници. Има указания, че е лежал и в затвор. От това пиене той умира сравнително млад.

Моят дядо - х. Иван (Хаджията) от трето поколение, който му е брат, казвал често, че неговия брат -Никола (Конде) е най големият пияница не само в Банско, но и в цялата околия.

Ако погледнете родословното дърво ще видите, че много имена, се повтарят, но Никола няма нито едно. Той е смятан за черното петно в х. Радоновия род. И когато аз, Борис (по линията Кириян - Иван – Радон) съм се родил, желанието на кума е било да ме кръстят Никола.

Дядо Хаджията в никакъв случаи не е бил съгласен. Неговите думи са били: - “Можете да го кръстите както си искате, но Никола, в никакъв случаи! Аз имах един брат Никола, които беше най-големия сараошин в околията и не искам моя пръв внук да носи неговото име”.

През 1838 г. нашата баба Елена предприема със сина си Иван, тогава 16 годишен едно пътешествие до Божи гроб, от където се завръща Хаджийка, а сина ѝ Хаджи Иван или както го наричат вече Хаджията.

След като поотраснал, започнал работа в даракчийницата, оставена от дядо Тодор на баща му.

Заедно с другия дядо Иван, син на Драгосин, дълго време са работила в тази даракчийница. Макар и първи братовчеди те много си приличали и се чувствували като братя. Също така и техните деца вече втори братовчеди са се чувствували много близки, повече от първи братовчеди, което личи от няколкото писма, разменени между тях.

Дядо Хаджията се оженва сравнително късно - около 32 годишен. В началото децата му умирали. По народно поверие, за да се задържат децата, близки семейства си разменят деца, без да се осиновяват. Така бива разменена дъщерята Елена със сестрин син на съпругата му - Димитър Юлев. По-късно му се раждат последователно трима сина, поради което те си вземат обратно даденото момиче и си връщат момчето. Юлевото семейство също е било многодетно и сравнително много по-бедно от х.Радоновото, поради което момчето често се връщало. Като пораснало се оказало добро, честно и работливо момче. По същото време се оженва дъщерята Елена за Костадин Лазаров Сирлещов. Тримата сродници — дядо Хаджията, Димитър Юлев и Костадин Сирлещов образуват сдружение, като се занимават със скотовъдство и търговия с овни, пастърма и мулета.

Дарака е даден на сина Радон, а Георги и Костадин продължават образованието си в Дупница, Кюстендил и София. Така по неписан закон приетото момче Димитър Юлев започва да се именува Димитър х. Радонов. Оженва се и заживява в къщата на дядо Хаджията. Ражда му се син Костадин и по-късна дъщеря Славка. Понеже бащата наскоро след раждането на децата умира, дъщерята Славка е дадена на Вакан х. Ваканов, който е брат на майката.

През това време става убийство за грабеж на зетя Костадин Лаз. Сирлещов и сдружението се разпада. По същото време дядо Хаджията е вече 76 годишен. Той умира през 1927 год. на 85 годишна възраст.

Синът му Георги завършва Кюстендилската гимназия и продължава в Софийският университет. Завършва математика след което става учител първо в непълната гимназия в Банско, а след това в гимназията в Кюстендил, където се установява с къща и семейство.

Другият син Костадин, след като завършва Кюстендилската гимназия, постъпва във военното училище. През Първата световна война е офицер на фронта и след демобилизацията и съкращаването на армията, завършва специално откритите курсове за прогимназиални учители. Става учител и се установява в град Ямбол. Той е един от най-изтъкнатите деятели на туристическото движение. Той е организатор за построяването на всички хижи, пътеки и маркировки по Банския дял на Пирин. Един от най-редовните посетители на Пирин и широко известен между туристическите среди в България. Наред с това беше и любител-фотограф. В притежание сме на много снимки от излети в Пирин, семейни снимки и особено от времето на Първата световна война.

Последният син - Радон, които фактически е най-големият от братята, поема даракчийницата с единия дарак, оставен от дядо Тодор. Към 1921 г.

подменя износения вече дарак с нов, австрийско производство. През 1924 г. издига втори етаж над даракчийницата, в който установява дърводелска работилница. В нея се настаняват групата руски емигранти, Безуглов, Карпов и Беляев. Производството е мебели и дограма. През 1931 г. Радон закупува чепкало за парцали, а през 1933 г. още един дарак, с което установява една сравнително добре обзаведена даракчийница. Стихийният пожар от 1936 г. унищожи абсолютно всичко, без да се спаси нещо. По това време Радон е вече 52 годишен. Няма средства да започне нещо отново. Четирите деца, които има са между 7 и 18 години. Немотията хлопа на вратата, а надежда никаква. Съпругата му се разболява и умира през 1937 г. Настъпва още по-голямо отчаяние и през 1938 г. - на 54 годишна възраст той почива скоропостижно. Една съдба безжалостно жестока.

До тук дадохме някои данни за продължителите на рода по мъжка линия. Жените от рода, оженили и променили фамилията си са втели Радонова кръв в други родове. Сведенията за тях са още по-оскъдни, но не и безинтересни, поради което ще разкажем за съдбите на някои от тях.

КАТА - дъщеря на Иван Бильов х. Радонов, оженена в Банско за Костадин Мижин. По-късно това семейство се изселва в София. Имат двама синове: Иван и Лазар. Лазар се оженва за сръбкиня, от който брак се ражда бъдещия писател Ст. Л. Костов. По-нататък данните се отдалечават от рода Радонови.

ПАЛАГИЯ - втората дъщеря на Ив. Б. х. Радонов, оженена у Кожерева в Банско. Ражда им се син Димитър, от който има трима сина - Васил, Георги и Михаил. Георги е бъдещия протестантски проповедник в Банско. Негови синове са Пирин, Божимир и Емануил.

ПАНФИЛА - дъщеря на Кириян, първородна дъщеря на Кириян и Елена. Оженва се за Кипре Хаджистоянов в Банско. Овдовява рано и остава без деца, връща се при родителите си. Повторно се оженва за Никола Решовалиев (вдoveц), от когото има син Михаил Решовалиев - учител в Банско през 1900 година. Сподвижник е на Гоце Делчев. След Илинденското въстание отива в Америка. Без наследници. Бащата Никола Решовалиев е баща на майката на Андон Коюв от първия си брак.

ПАНА - също дъщеря на Кириян, оженена в София има три дъщери и един син: Зорка, Катерина, Ребека и Георги. От Зорка, женена у Домусчиеви има дъщеря Пенка.

ЕЛЕНА - дъщеря на Конде (черното петно) женена у Грънчарови за Данаил от гр. Разлог, но живеят в Банско. Има двама сина и една дъщеря: Атанас, Костадин и Мария.

ЕЛЕНА - дъщеря на дядо Хаджията, оженена за Костадин Лаз. Сирлещов. Има пет сина и една дъщеря: Иван, Лазар, Георги, Димитър, Борис и Кина.

Керяфина - дъщеря на Димитър, оженена за Никола Събев. Има пет сина и една дъщеря: Иван, Костадин, Димитър, Методи, Александър и Мария.

Мария, също дъщеря на Димитър, оженена за Милош Докторов. Има един син - Славчо.

Катерина - също дъщеря на Димитър, оженена за Вакан х. Ваканов. Взели и осиновили от сестрата на Вакан - Шана, момиче Славка сега по мъж Накова.

Елена - също дъщеря на Димитър, оженена в Неврокоп за Петър Марков.
Има един син и дъщеря - Марко и Мичето.

Елена - дъщеря на Иван,
оженена за Александър Младенов, живущи в София. Има двама сина и
две дъщери: Младен и Иван и Мария и Дора.

Зорка - дъщеря също на Иван,
оженена в Банско за Иван Зарков Колчагов, починала при раждане. Няма
наследници.

Настоящите "Кратки биографични бележки за хора от нашето много
разклонено родословно дърво" са събрани, документирани и подредени от
Борис Р. х. Радонов. С много труд и похвално усърдие той зрънце по зрънце е
събирал, попълвал и подреждал материала, като е държал за неговата
достоверност и обективност, без да претендира за неговата цялостна пълнота,
както сам прави такава бележка в началото.

За извършеното от него до тук следва само да му благодарим и да
съжаляваме, че не сме му оказали някаква помощ за попълване
"Биографичните бележки" и с данни за хората от останалите клонове на
родословното дърво, чиито по-преки наследници са много от нас,
присъстващите на втората родова Радонова среща.

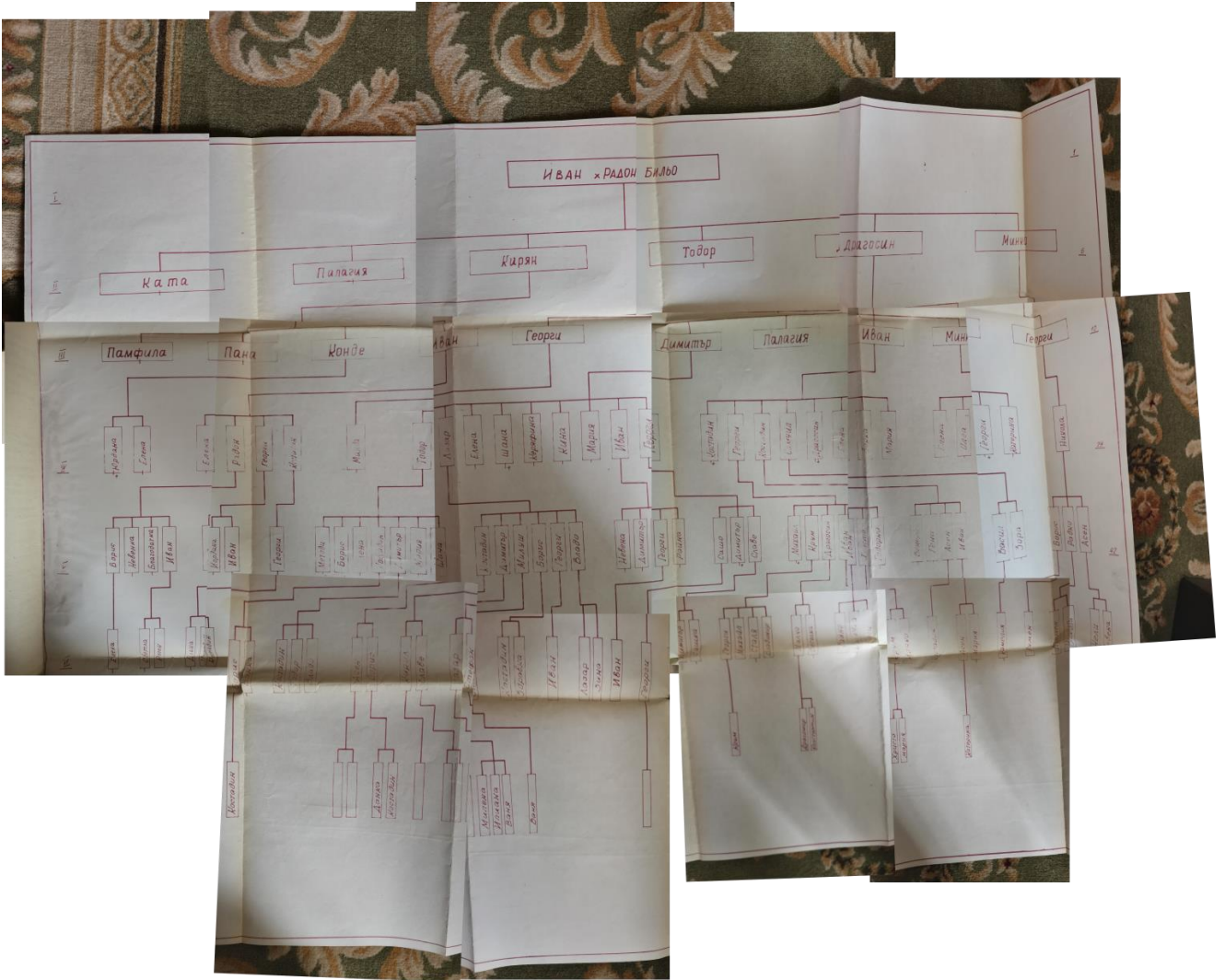
Нека тези кратки бележки бъдат само повод и начало за акция от страна на
всички ни, в скоро време да издирим, опишем и предадем наученото от нас за
нашите те родители, дядовци и прадедовци. за да се попълни цялостно
настоящото и послужи като основа за съставяне на ЛЕТОПИСНА РОДОВА
КНИГА.

А има какво да се пише за дядо Драгосин и Минко, за техните наследници
- Георги, Димитър, Иван и Минко и още повече за по-близко познатите ни
техни деца - наши преки дядовци и родители.

Подкрепям апела - всички да се включим в акцията по издирването и
съобщаването на малко известните и неизвестни неща за хора от рода
Радонови, да предадем за обобщаване материала и на следващата трета родова
сбирка да прочетем не "Кратки биографични бележки върху отделни образи от
нашия род", но една цялостна, пълна и завършена до наши дни, с данни за
всички РАДОНОВИ - РОДОВА ЛЕТОПИСНА КНИГА.

Нашият род е стар род, заслужил да има писмена история!

Борис Радонов
Радонов 16 ноември
1978 г.

Копие на оригиналното родословно дърво, което беше неразделна част от този документ, раздаден на всички, присъствали на родовата среща.

[Родословно дърво](#) – дигитализирана версия.

Дигитализация на текста и родословното дърво: Росен Иванов Радонов
17 декември 2015 г., допълнено издание – 2 април 2023 г.